

BENDRUOMENIŲ METŲ SEMINARŲ „ETNINĖ KULTŪRA BENDRUOMENIŲ GYVENIME – TRADICIJOS, ŠIANDIENA“ YPATUMAI

PROF. DR. VILMA ATKOČIŪNIENĖ

Aleksandro Stulginskio universitetas, el. p. vilma.atkociuniene@gmail.com

ĮVADAS

Vietos bendruomenę sudaro gyvenamosios vietovės ar jos dalies arba kelių gyvenamųjų vietovių gyventojai, susieti bendrais gyvenimo kaimynystėje poreikiais ir kitais interesais. Gyventojai poreikius iš dalies tenkina kartu ir naudojami tokiomis tiesioginio dalyvavimo formomis kaip susirinkimas, viešas svarstymas, apklausa, projektai, veikia per savo atstovus, bendruomenines organizacijas ir kt. Aktyviausias organizuotas bendruomeninis sąjūdis šalyje prasidėjo 2003–2004 m., o jau 2015 m., Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, Lietuvoje veikė apie 1800 vietos bendruomeninių organizacijų. Dažniausiai vietos bendruomenės bendradarbiauja su vietos veiklos grupėmis, kultūros centrų, bibliotekų, mokyklų bendruomenėmis, seniūnijų specialistais. Vietos bendruomeninės organizacijos visada yra „pritariančios“ etninei kultūrai, o organizacijų pagrindinės veiklos formos yra įvairių, dažniausiai kultūrinių, renginių organizavimas, gyvenamosios aplinkos tvarkymas, socialinių paslaugų ir pagalbos bendruomenės nariams teikimas. Šiai veiklai vykdyti reikia didelio profesionalumo ir palankios aplinkos.

Etninės kultūros, kaip ir kultūros apskritai, raiškai reikalinga tam tikra palanki aplinka ir sąlygos, kurioms esant kultūra gali gyvuoti, t. y. gali būti „vartojama“ internalizuojant, perimant atitinkamus elgsenos modelius. Etninės kultūros raiškai reikalingos sąlygos glūdi pačioje bendruomenėje, tai yra informacinės sistemos, organizacijos bei politiniai sambūriai ir tradicijos modernizatoriai. Esant šioms sąlygoms kultūra gali „veikti“, yra pajėgi funkcionuoti modernioje visuomenėje (Kavolis 1996). Todėl, pasiremdami Vytauto Kavolio teorinėmis įžvalgomis ir pateikdami seminarų dalyvių nuomones, išnagrinėsime informacinių renginių (seminarų) turinį, įvertinsime jų kokybę ir įvardysime etninės kultūros raiškos bendruomenių gyvenime elementus.

V. Kavolio metodu analizuojant etninės kultūros ir jos atskirų dalių poveikumą, pagrindinį dėmesį dera atkreipti į bendruomenę, kuri tam tikru gyvavimo laikotarpiu buvo turbūt vienintelė ir pakankama sąlyga tradicinei kultūrai tarpiti. Etninė kultūra formavosi ir buvo perduodama iš

kartos į kartą per gyvenamosios modelius, ženklų ir simbolių sistemas. Tradicijos nepertraukiamumą užtikrindavo uždaramas, kurį kultūros tyrinėtojai kartais įvardija kaip pažangos stabdį, tačiau agrarinės kultūros šalyse jis užtikrino tradicijos perdavimą ir tolesnę egzistavimą.

Kaip teigia Eugenija Krukauskienė ir Viktorija Žilinskaitė-Vytienė, globalizacijos sąlygomis sparčiai populiarėjanti Holivudo produkcija dažnai tampa gyvenimo įvaizdžių kūrėju jauniems žmonėms. Masinės komunikacijos priemonės sukuria naują realybę, padedančią konstruoti kasdienio gyvenimo modelius (Krukauskienė, Žilinskaitė-Vytienė 2015: 98). Šiuolaikinė visuomenė, kuri dažnai įvardijama kaip vartotojiška visuomenė, yra aktyvi masinės kultūros vartotoja, etninė kultūra mažiau populiarė, nors ji paprastai vadinama aukštesniąja kultūra ir turėtų būti labiau prieinama. Etninės kultūros produktai būna paveikūs ypač tada, kai patiriama stiprių emocijų.

Aiškintis modernios ir tradicinės kultūrų santykį – vienas painiausių dalykų. Painiausių todėl, kad iki galo nėra aišku, kuriuos dabarties kultūros elementus galėtume priskirti moderniai kultūrai ir kuriuos – tradicinei. Bet kuriuo atveju atsižvelgiama į vyraujančios kultūros pobūdį. Todėl, apibrėžiant etninės ir bendrosios kultūrų santykius, šiais laikais jau galioja visumos ir dalies santykis: etninei kultūrai teikiama tik visuminės kultūros dalies, atributo vaidmuo. Tai tarsi tam tikros inkruštacijos ar pagardo vaidmuo, be kurio mūsų gyvenimas būtų prėskas ir nuobodus. (Trinkūnienė 2007: 13)

Bendruomenė gali būti informuojama taikant įvairius informavimo ir konsultavimo metodus. Vienas iš tinkamiausių grupinių konsultavimo ir aktyvaus mokymosi metodų yra seminarai. Dažniausiai seminarai skirti skatinti dalyvius mąstyti, savo žinioms sutvirtinti ar patikrinti, aptariant, diskutuojant, prištatan gerąją praktiką (Atkočiūnienė 2010). Etninės kultūros mokymo praktikos kontekste seminaras yra ypatinga mokymo forma, leidžianti perteikti žinias apie tam tikros etninės kultūros srities naujoves, reikalavimus, technologijas, pasidalyti patirtimi, aptarti problemas ir jų sprendimo būdus.

Seminaruose gali būti taikomi įvairūs kiti mokymo ir kon-

sultavimo metodai: paskaitos ir pranešimai, vaizdo įrašai, vizitai į organizacijas, demonstravimas, klausinėjimas, abipusės ir grupinės diskusijos, žaidimai, vaidmenų atlikimai, lankstinukai ir knygos, apibendrinimai ir kt. (Radavičienė 2011). Rengiantis seminarui reikia suplanuoti jo struktūrą, parinkti reikalingą mokomąją medžiagą, numatyti mokymo metodus ir būdus dalyvių veiklai aktyvinti. Rengiantis seminarui reikėtų laikytis principo, kad svarbiau yra tai, ko mokomasi, o ne kokia strategija taikoma, svarbi ne konkreti mokymo strategija, o mąstymas, svarbu derinti strategijas prie dalyvių reikmių (žr. Inovatyvių šiuolaikinių studijų... 2007). Seminaruose tinka diskusija, t. y. viešas ginčas, improvizacija, besiremianti tam tikra žinių, patirties baze. Diskusija lavina kritinį mąstymą, gebėjimą argumentuoti, sudaro sąlygas permąstyti savo nuostatas, vertinimo kriterijus, ugdo bendravimo gebėjimus, bendravimo ir bendradarbiavimo etiką, moko vadybos meno ir kt.

Tyrimo tikslas: susištėminti ir išanalizuoti informaciją apie seminarų „Etninė kultūra bendruomenių gyvenime – tradicijos, šiandiena“ turinį ir naudą jų dalyviams.

Tyrimo objektas: seminarų ciklas ir bendruomenių etninės kultūros raiška.

Tyrimo metodai: anketinė apklausa, dokumentų turinio kokybinė analizė ir kt.

SEMINARŲ CIKLO „ETNINĖ KULTŪRA BENDRUOMENIŲ GYVENIME – TRADICIJOS, ŠIANDIENA 2016“ TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Lietuvos Etninės kultūros globos taryba, sukaupusi veiklos ir sklaidos patirties per Tarmių ir Etnografinių regionų metus ir matydama vietos bendruomenių poreikius palaikyti ir gilintis į kalendorinių, tradicinių švenčių turinį ir formas, aktyvinti tradicinių amatų ir tautodailės plėtrą, organizavo praktinių seminarų ciklą „Etninė kultūra bendruomenių gyvenime – tradicijos, šiandiena 2016“. Seminarų tikslas – pabrėžti vietos bendruomenių svarbą stiprinant gyventojų pilietinį aktyvumą ir dalyvavimą vietos savivaldoje, formuoti bendruomenių vystymuisi palankią aplinką, gerinti viešąją nuomonę apie vietos bendruomenes ir jų veiklą.

Buvo inicijuoti ir kartu su partneriais suorganizuoti 5 seminarai „Etninė kultūra bendruomenių gyvenime – tradicijos, šiandiena 2016“, skirti Vietos bendruomenių (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. 1277) ir Bibliotekų metams. Seminarai vyko Žemaitijos regione (Šiauliuose), Suvalkijos regione (Marijampolėje), Mažosios Lietuvos regione (Pagėgių savivaldybėje), Dzūkijos regione (Alytuje) ir Aukštaitijos soštinėje Panevėžyje. Seminarų vietos buvo parinktos atsižvelgiant į pasiekiamumo ir prieinamumo kriterijus. Lietuvos liaudies buities muziejuje Rumsiškėse vyko baigiamasis Vietos bendruomenių metų ir įžanginis

Tautinio koščiavimo metų¹ renginys–diskusija „Iš ko verpsim iš ko ausim, kuom pasirėdysim...?“; taip pat buvo pagerbti geriausiai tradicijas puoselėjusių etnografinių regionų seniūnijų konkurso laimėtojai.

Kalendorinis seminarų ciklo planas buvo racionalus, suderintas su Etninės kultūros globos tarybos ir regioninių tarybų nariais, Lietuvos tautodailininkų sąjungos skyrių nariais, atsižvelgta į kultūros centrų, bibliotekų, muziejų, tautodailininkų, bendruomenių narių užimtumą ir kalendorines šventes. Seminarų ciklas susiformavo organiškai, o tautodailininkai, specialistai ir vietos valdžios institucijos atsiliepė į Etninės kultūros globos tarybos iniciatyvą ir prisidėjo organizuojant ciklą. Įtakos auditorijai ir turinio perteikimui turėjo konkrečiame etnografiniame regione atliktų mokslinių tyrimų tematika ir jų gausa. Čia reikia pažymėti, kad mokslininkai atlieka tyrimus etninės kultūros tematika, tačiau jų nėra daug, ir pagrindiniai tyrimų užsakovai yra Lietuvos mokslo taryba ir Etninės kultūros globos taryba. Visuose seminaruose buvo naudojamos vaizdinės priemonės (skaidrės, nuotraukos, ekspozicijos, protų mūšis, vaizdo įrašai ir kt.), dalyvių aktyvumą skatino seminarų moderatoriai, kurie po visų seminarų tardavo apibendrinamąjį žodį. Sėkmingiausiai pavyko perteikti temas Mažosios Lietuvos ir Aukštaitijos regionų auditorijai. Paštuosiuose seminaruose vyko aktyviausios diskusijos, buvo susipažįstama su gerosios praktikos pavyzdžiais.

Seminarų ciklo temos ir pranešėjai buvo parinkti pagal tris kriterijus: etninės kultūros raiška etnografiniame regione; tautodailės ir amatininkystės plėtojimas; etninės kultūros gerosios praktikos pavyzdžiai. Iš viso buvo perskaityti 48 pranešimai. Parinktos ir pranešėjų išsamiau aptartos temos, klausimai ir diskusijos padėjo pasiekti 2016 m. Vietos bendruomenių metų priemonių plane užsibrėžtus uždavinius (1 lentelė).

Apibendrinant etnografinių regionų metų renginius buvo pažymima, kad juos veikiau minėjo Lietuvos provincija, o didmiesčiai liko nuošalyje. Didžioji dalis renginių buvo skirti vietinėms ir regioninėms bendruomenėms. Organizatorių instituciniai ištekliai buvo labai riboti, tačiau didelis skaičius (437) įvykusių dedikacinių (tiems metams skirtų) renginių sudarė palankias sąlygas įvairiais informacijos kanalais paskleisti skirtingo intensyvumo informacines žinutes. Kaip teigiama Etninės kultūros globos tarybos ekspertinės veiklos užsakymu vykdytame tyrime (Petreikis 2016), etnografinių regionų bendruomenės, aktyviai įsitraukusios į dedikacinių renginių organizavimą, rėmėsi tradicinėmis ir išbandytais viešosios komunikacijos priemonėmis. Daugiausia įtakos gyventojų informavimui turėjo vietinės informavimo priemonės: periodiniai leidiniai, institucinės interneto svetainės ir kt. Anot Tomo Petreikio, „didžiausi sklaidos

¹ Renginys organizuotas, įgyvendinant Tautinio koščiavimo metų minėjimo 2017 metais plano, patvirtinto LR Vyriausybės 2016 m. lapkričio 2 d. nutarimu Nr. 1088, 2.19 priemonę.

1 lentelė. Pranešimai ir pagrindiniai siūlymai 2016 m. Vietos bendruomenių metais numatytiems tikslams pasiekti.

Vietos bendruomenių metų tikslai	Pranešimų temos seminaruose	Iškeltos problemos ir pagrindiniai siūlymai
<p>Pabrėžti vietos bendruomenių svarbą stiprinant gyventojų pilietinį aktyvumą ir dalyvavimą vietos savivaldoje</p>	<p>Etninė kultūra ir bendruomenės. Etnografinių regionų metų patirtis.</p> <p>LR Seimo atmintinių metų paskelbimas ir etninė kultūra juose.</p> <p>Etninės kultūros jungtis tarp bendruomenės ir mokyklos.</p> <p>Vietinė bendruomenė ir krašto gynyba.</p> <p>Etninė kultūra vietinės bendruomenės gyvenime.</p> <p>Etninė kultūra ir universitetas: poreikiai, turiniai, tęsiniai.</p> <p>Lietuvos laisvės gynimo 25 metų sukaktis ir vietos bendruomenių iniciatyvos.</p> <p>Tradiciniai amatai ir tautodailė šiandieną ir rytoj.</p> <p>Tautiškumo ugdymo tradicija Lietuvos karininkų žmonių – birutininkų organizacijoje.</p> <p>Privatūs muziejai – krašto etnokultūrinės atminties saugotojai.</p> <p>Krašto vietovardžių išsaugojimo politika Lietuvoje.</p> <p>Bendruomenė – teritorija – vardas: naikinimo, nykimo etapai.</p> <p>Vietos istorija kaip etninės kultūros dalis bendruomenės gyvenime.</p>	<p>Daug dėmesio yra skiriama teisinės aplinkos gerinimui, tačiau teisiųjų ir strateginių dokumentų taikymas nėra sistemingas, vis dar nepakankamai bendradarbiauja mokyklos, bibliotekos, tautodailininkų ir vietos bendruomenės, savivaldybių administracijos ir kultūros centrų specialistai, siekdami puoselėti etninę kultūrą.</p> <p>Viešojo intereso neatitinkanti krašto vietovardžių išsaugojimo politika Lietuvoje.</p> <p>Kaimų ir viensėdžių vardai turėtų tapti nematerialiu kultūros paveldu, kuris galėtų būti saugomas valstybės ir naudojamas bendruomenės (pvz., suteikiant pavadinimus gatvėms).</p> <p>Reikalingas kaimų ir viensėdžių vardų ir pavadinimų naudojimą ir saugojimą apibūrinantis įstatymas.</p> <p>Etninės kultūros kursą reikia integruoti į mokymo ir studijų programas kaip privalomą dalyką.</p> <p>Nėra nuoseklios kultūros politikos priežiūros sistemos.</p>
<p>Formuoti bendruomenių plėtrai palankią aplinką</p>	<p>Tradicinių amatininkų ir tautodailininkų dirbinių realizavimas, praktinė patirtis.</p> <p>Tradiciniai amatai, muzika ir šokiai šeimose, mokymo įstaigose ir bendruomenėse.</p> <p>Gyvenamųjų vietų vardai ir vietos bendruomenės tapatybė.</p> <p>Tautinio paveldo produktų išsaugojimo Lietuvoje apžvalga.</p> <p>Mažosios Lietuvos vietovardžiai vartosenoje ir mokslinių tyrimų lauke.</p> <p>Etnokultūrinius regionus atspindinčio kraštovaizdžio atrankos konkurso 2015 m. patirtis, įžvalgos Mažosios Lietuvos regiono pavyzdžiu.</p> <p>Kaip kaimo turizmas ir tradiciniai amatai gali padėti vienas kitam sėkmingai gyvuoti?</p> <p>Dainavos istorija kaip krašto etninės kultūros pagrindas.</p> <p>Etnokultūros projektai ES programoje „Kūrybiška Europa“.</p> <p>Etninės kultūros vertybės Dzūkijos nacionaliniame parke.</p> <p>Tradicinių amatų centras – bendruomenės ugdymo židyns.</p> <p>Tautodailė Aukštaitijoje: šiandienos problemos ir ateities iššūkiai.</p> <p>Vietos veiklos grupės patirtis ir galimybės įgyvendinant etninės kultūros projektus bendruomenėse.</p>	<p>Trūksta monitoringo sistemos ir administracinių išteklių Tautinio paveldo produktų kokybės ir ženklo naudojimo stebėsenai. Reikėtų daugiau dėmesio skirti tautodailės gaminių vartotojų poreikiams tenkinti, reikėtų kurti ir parduoti daugiau nei vieną funkciją atliekančius gaminius.</p> <p>Etninė kultūra, tradicinių amatų gaminiai nepakankamai integruoti į kaimo turizmą ir kitokią ekonominę veiklą (pvz., architektūrą, kraštovaizdį, buitį ir kt.).</p> <p>Daugeliu atvejų tautodailininkai, kultūros centrai nesiekia aiškių komercinių tikslų, nors etnokultūrinė tapatybė ekonominiu atžvilgiu yra vertingas rinkodaros veiksnys, galintis duoti apčiuopiamų dividendų bet kuriam tautodailininkui ar organizacijai.</p>

<p>Gerinti viešąją nuomonę apie vietos bendruomenės ir jų veiklą</p>	<p>Etninė kultūra vietos bendruomenės gyvenime.</p> <p>Regioninė kultūrinė, periodinė spauda, biblioteka ir bendruomenės.</p> <p>Tradicinių amatų ir tautodailės puoselėtojų Suvalkijos (Suduvos) etnografiniame regione apžvalga.</p> <p>Etnografinių regionų metų žinių sklaidos informacinėje erdvėje patirtys.</p> <p>Etninė kultūra vietinės bendruomenės gyvenime.</p> <p>Tautinio rašto simbolika.</p> <p>Aukštaičių tautinio kostiumo nešiosena.</p>	<p>Renginių intensyvumas, darbo laikas tradiciniais atostogų mėnesiais (liepą ir rugpjūtį) dažniausiai priderinti ne prie vasarotojų, o prie renginių organizatorių poilsio poreikių.</p> <p>Etninę kultūrą aktyviau puoselėja, daugiau organizuoja renginių, daugiau skelbia leidinių mažesni Lietuvos miestai, miesteliai ir kaimai.</p> <p>Menkai pasinaudojama bendromis viešinimo platformų (muziejų, švietimo įstaigų, bibliotekų) galimybėmis, todėl reikėtų siekti bendro žinių srauto sektoriuje, gryninti sektoriaus integralių viešinimo platformų palaikymo strategijas, peržengti institucijų teritorinio pavaldumo ribas, plėsti rajoninių įstaigų bendradarbiavimą.</p> <p>Renginių rengėjams būtina visapusiškai viešinti ir populiarinti renginius.</p> <p>Reikėtų sustiprinti savivaldybių, kultūros, informacijos ir turizmo, amatų centrų bei muziejų bendradarbiavimo ryšius užtikrinant viešąjį interesą. Intensyviau viešinti renginius, juose sukurtus edukacinius produktus, skatinti jų vartojimą.</p>
--	--	--

kanalai – televizija ir interneto dienraščiai – mažai prisidėjo prie tinkamo renginių viešinimo, bet tiksliniai interneto dienraščiai gana aiškiai suvokė metų reikšmę ir nuolat tai akcentavo“ (Petreikis 2016: 61). Kol kas lieka tinkamai neišnaudoti socialinių medijų išteklių, kurie gali prisidėti prie mažą biudžetą turėjusių renginių viešinimo.

T. Petreikis išskyrė populiariausius informacijos sklaidos kanalų derinius:

Populiariu buvo skelbti renginių informaciją interneto dienraščiuose ir kitose interneto svetainėse (173 atvejai) bei periodinėje spaudoje ir interneto dienraščiuose (171 atvejis). [...] dažnai informacija skelbta organizatoriaus svetainėje ir pan., ja pasidalijant su savo socialinio tinklo svetainės bendruomene (111 atvejų). Dalis organizatorių (apie 30 proc.) pasitelkė ne mažiau kaip tris informacijos sklaidos kanalus (64 atvejai). Didžiausią informacijos sklaidos galimybių paketą naudojo nedaug rengėjų: 11 rengėjų informaciją skleidė per beveik visus (išskyrus radijo) kanalus. (Petreikis 2016: 68)

Vienas iš daugiausia diskusijų sukėlęs pranešimas buvo apie krašto vietovardžių išsaugojimą Lietuvoje. Pranešėjų teigimu, nuo 1965 m. sovietinės valdžios pradėtas kaimų ir viensėdžių naikinimo vėjus trunka iki šiol. Sovietmečiu, kėlimo į kolūkius laikotarpiu, buvo prarasta 5,6 tūkstančio kaimų ir viensėdžių vardų, t. y. apie 22 proc. viso gyvenviečių vardyno, kurį sudarė 25 tūkstančiai vardų.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1998–2011 m. sunyko 4,2 tūkstančio šalies kaimų ir viensėdžių, ir dėl to savivaldybių administracijos prašo Vyriausybės panaikinti kaimų ir viensėdžių administracinių vietų pavadinimus. Anot mokslininkės Filomenos Kavoliutės, „tai yra skaudžiausias praradimas, nes kaimų ir viensėdžių vardai – lyg senųjų bendruomenių kodai, juose glūdi valstybės ir lietuvių tautos istorija, daugelis kalbinių, etnologinių, paleogeografinių žinių“. Mokslininkė teigė, kad kaimų ar viensėdžių pavadinimuose užkoduota visa tautos praeitis – jos istorija, ir tai būtina išsaugoti ne vien kaip istorinį relikvą, bet ir kaip dalelytę mūsų dabarties. Gražinus žemę savininkams, vietovėms reikėtų grąžinti ir istorinius vardus, ir dokumentuose fiksuoti būtent juos. Kadangi savivaldybių atstovų seminaruose buvo labai mažai, o tiesiogiai atsakingų praktiškai nebuvo, tai nebuvo ir paneigta nuomonė, jog savivaldybėse nėra pakankamai nuovokių žmonių, kurie galėtų nepriiminėti sprendimų naikinti kaimų pavadinimus ar vardus, kol nebus priimtas tai daryti draudžiantis įstatymas. Seminarų dalyviai pateikė pavyzdžių iš savo gyvenimo ir planavo veiksmus, kurių galėtų imtis, kad vietovardžiai būtų pažymėti, vartojami ir išsaugoti.

Su etninės kultūros naujovėmis buvo supažindinama rengiant parodėles. Bibliotekos seminaro dalyviams pristatė pastaraisiais metais išleistus etninės kultūros leidinius. Dzūkijos regiono seminare buvo pristatyta

Seminaro „Etninė kultūra bendruomenių gyvenime – tradicijos, šiandiena 2016“ metu Panevėžio miesto savivaldybės salėje veikė leidinių etninės kultūros tematika paroda. EKGT archyvo nuotr.

EKGT seminaro pranešėjai Rambyne. Iš kairės: Tomas Petreikis, Vilma Karvelytė-Balberienė, Vilma Atkočiūnienė, Linas Žabaliūnas, 2016 m. V. Jocio nuotr.

privati Vaido Kavaliausko etnografinių leidinių kolekcija. Panevėžio bibliotekininkai Tarmių metams paruošė interaktyvų lietuvių kalbos tarmių žemėlapi su garso bei vaizdo įrašais ir leidinių ekspoziciją. Po seminaro Alytaus kultūros centre vyko parodos „Lietuvos tautodailininkų sąjungai – 50. Dzūkija“ uždarymo renginys. Renginio metu buvo paskelbti 2016 m. Dzūkijos regiono geriausieji tautodailininkai, kurių kūriniai buvo eksponuojami respublikinėje parodoje „Aukso vainikas“.

Etninės kultūros naujovių sklaida buvo vykdoma įtraukiant partnerius. Tai buvo Aleksandro Stulginskio universitetas, Šiaulių universitetas, Panevėžio miesto savivaldybė, Panevėžio miesto savivaldybės viešoji biblioteka, Lietuvos savivaldybių viešųjų bibliotekų asociacija, Žemės ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Alytaus miesto savivaldybė, Lietuvos kaimo bendruomenių asociacija, Lietuvos tautodailininkų sąjunga, Lietuvių kalbos draugija, ES programa „Kūrybiška Europa“, Žemaičių kultūros draugija, Šilalės kraštiečių draugija, Rambynų regioninio parko direkcija, Marijampolės savivaldybė. Seminaruose dalyvavo apie 600 žmonių.

IŠVADOS

1. Mažosios Lietuvos etnografiniame regione organizuoto seminaro apimtis buvo didžiausia: pranešimai, diskusijos, Rambynų alkakalnio ir kapinaičių bei Martyno Jankaus muziejaus lankymas, kūrybinis ir praktinis užsiėmimas gimnazijoje su tautodailininku, protų mūšis. Galima daryti išvadą, kad Mažosios Lietuvos etninės kultūros renginys buvo orientuotas į plačiausią auditoriją ir buvo ypač paveikus: patirta stiprių emocijų, siekta formuoti ne tik kultūrinį, bet ir aplinkosauginį supratimą.
2. Daugiausia dalyvių buvo Žemaitijos etnografiniame regione surengtame seminare. Visuose regionuose didžiausią dalyvių dalį sudarė kultūros centrų darbuotojai, todėl galima teigti, kad jie yra aktyviausi etninės kultūros puoselėtojai ir skatintojai bendruomenėse. Visi seminarų dalyviai patvirtino prielaidą, kad teigiamas požiūris į etnokultūrą ir vykdoma veikla yra vienas iš esminių akstinių visuomenei telkti.
3. Seminarų ciklas buvo dedikuotas ir Bibliotekų metams, tačiau dalyvavo tik 14 bibliotekų darbuotojų, o tai sudarė 3,4 proc. visų seminarų ciklo dalyvių. Tai rodo, kad informacijos sklaida nepakankama, bibliotekų partnerystės ryšiai silpnoki. Tačiau ypač kaimo bibliotekos inicijuoja ir vykdo daug projektų, įtraukiančių kaimo bendruomenes. Per seminarus jos gavo puikią galimybę susipažinti su naujausia informacija, mokslinių tyrimų duomenimis ir gerąja praktika.
4. Norėta aprėpti kuo didesnę auditoriją, į kurią įeityt etnine kultūra besidomintys ir ją puoselėjantys arba pagal einamas pareigas ją skatinantys asmenys, tačiau kai kurie seminaro dalyviai tikėjosi specialesnių temų, laukė, kad dalyvaus kultūros ir švietimo politikos

Konferencijos skirtos prof. V. Miliui pagerbti dalyviai prie S. Daukanto gimtos sodybos kietelės Kalbių k. 2016.11.28.

V. Atkočiūnienė seminare Šiaulių universitete, 2016 m. Zenono Ripinskio nuotr.

- įgyvendinimo, sprendimus priimančios valdininkai. Kita vertus, reikia nuolat ieškoti tokių etnokultūros įprasminimo, išlaikymo ir perdavimo formų, kurios būtų priimtinos jauniems žmonėms.
- Didžioji dalis seminarų dalyvių buvo patenkinti seminarų vedimo tvarka ir jų eiga, tačiau pažymėjo, kad būtina griežčiau laikytis numatytos programos ir neužtešti pranešimų. Anot jų, seminaruose įgytos žinios praveris ir darbe, ir gyvenime. Dalyvaujant galima „pasitikrinti“ savo idėjas, sustiprinti pasitikėjimą savimi.
  - Etninės kultūros raišką bendruomenių gyvenime iš dalies parodo siūlomose seminarų pranešimų temos, kurios domintų ateityje:
    - naujausi etninės kultūros mokslinių tyrimų duomenys apie tam tikrus etnografinius regionus, etninės kultūros raišką, įprasminimą, išliekamumą ir perdavimą jaunajai kartai bei bendruomenei, etninės kultūros tęstinumą ir kaitą modernėjančioje visuomenėje;
    - tautinio koštinimo tematika: konkretaus regiono tautinio koštinimo dėvėjimo ypatumai, vaikų tautinio koštinimo ypatumai ir regioniniai skirtumai, etniniai simboliai ir detalės, tinkamas jų naudojimas šiandienos tautodailėje, taikomojoje dailėje;
    - rinkodaros ir verslumo pamokos tautinio paveldo produktų **kūrėjams**, etnokultūros renginių organizatoriams: sėkmingas etninio paveldo produktų ar paslaugų kūrimas, jų integravimas į turizmo paslaugas, rinkodara, sertifikuotų unikalių gaminių pardavimas, vartotojų švietimas ir jų lojalumo formavimas; tradicijos ir komercija, riba tarp autentikos ir kičo; profesionalių kūrėjų ir organizatorių požiūris ir patirtis;
    - žmonių įtraukimas į bendruomenės kultūrinį gyvenimą, etninės kultūros puoselėjimą, etninės kultūros diegimas į šiuolaikinio žmogaus gyvenimą per renginius, muziką, madą, amatus ir kt., vietos, regioninių ir nacionalinių institucijų partnerystės ryšių stiprinimas;
    - etninės kultūros ir švietimo modernėjančioje XXI a. Lietuvoje politika, etninės kultūros išsaugojimo politika ir modeliai kitose šalyse;
    - etnografinių regionų tarmės, patarmės, kulinarinis paveldas (ypač Žemaitijos regiono);
    - paminklosauga, paminklosauginės veiklos bendruomenėse geroji patirtis;
    - kalendoriniai papročiai, tradicijos, kalendorinių švenčių organizavimo ypatumai miestuose ir kaimuose;
    - etninės kultūros sklaida internete ir bibliotekose.
  - Visas seminarų ciklui skirtas publikacijas galima skirstyti į dvi grupes: (1) straipsniai, akcentavę renginio dedikacinę priklausomybę arba rašę apie seminarų reikšmę ir pan.; (2) straipsniai, aprašę renginius, bet nepažymėję, kad jie dedikuoti Vietos bendruomenių metams. Straipsniuose buvo populiarinama etninės kultūros idėja ir geroji patirtis.
  - Planuojant seminarus ateityje reikėtų numatyti mažiau pranešimų temų, seminaro medžiagą dalyviams pateikti ir elektronine forma. Seminarų metu reikėtų sudaryti galimybes apsvaistyti pranešimus ir neformaliai pabendrauti su seminaro dalyviais, sukurti kryptingą mokymosi aplinką diskutuojant, dalijantis įvairia patirtimi. Seminarus galima papildyti darbu grupėse, kuriose būtų formuluojamos ir sprendžiamos konkrečios problemos, vėliau jas pristatant ir aptariant.

Literatūra

- Aleknaitė-Bieliauskienė Rita. 2009. Muzikos mokyklos ir bendruomenės sąveikos ypatumai globalizacijos iššūkius patiriančioje visuomenėje, *Socialinis darbas* 8 (2): 86–96.
- Atkočiūnienė Vilma. 2010. Žemės ūkio konsultavimo metodų tinkamumo vertinimas, *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai = Management theory and studies for rural business and infrastructure development* 23 (4): 5–15.
- Dėl Vietos bendruomenių metų plano patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 9 d. nutarimas Nr. 1277.
- Inovatyvių šiuolaikinių studijų technologijų kriterijai ir aprašas. 2007. Barkauskaitė M. ir Gudžinskienė V. (sud.). Vilnius: Petro ofsetas.
- Kavolis Vytautas. 1996. *Kultūros dirbtuvė*. Vilnius: Baltos lankos.
- Krukauskienė Eugenija, Žilinskaitė-Vytienė Viktorija. 2015. Kultūros vartojimas: meno suvokimo tyrimo išvalgos, *Coactivity: Philosophy, Communication* 23 (2): 98–108.
- Petrekis Tomas. 2016. Etnografinių regionų metų informacijos sklaida informacinėje erdvėje, *Informacijos mokslai* 76: 61–81.
- Radavičienė Nijolė. 2011. Aktyvaus mokymosi metodai paskaitoje. Paskaita ir seminarai, *Vilniaus universiteto dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo kursų „Dėstyto patirties ir meistriškumo plėtra“ medžiaga*.
- Trinkūnienė Inija. 2007. Etninės kultūros išlikimo strategija šiuolaikinėse bendruomenėse: nuo tradicijos link interpretacijos, *Filosofija. Sociologija* 18 (4): 12–22.